

УДК 346.5

М.М. ДУТОВ, канд. юрид. наук, старший науковий співробітник
В.В. СИДОРЕНКО, канд. юрид. наук, старший науковий співробітник
Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ЗАКОНОДАВЧИХ ІНІЦІАТИВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ: ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ У «ЗИМОВОМУ ПАКЕТІ»

Ключові слова: енергетичний простір, енергетична політика, енергозбереження, «Зимовий пакет».

Проаналізовано останні зміни правового регулювання енергетичної безпеки в Європейському Союзі, а саме вивчення останніх новел законодавства щодо енергозбереження, ухвалених Європейською комісією «Зимовим пакетом» наприкінці 2016 р.

Вступ. Планується, що 2017 р. стане роком важливих змін у європейській енергетичній політиці. У Раді Європи та Європейському Парламенті обговорюватимуть запропоновані законопроекти з довгоочікуваного «Зимового пакета», нещодавно представленого Європейською Комісією (ЄК), які також називають пропозиціями «Чиста енергія для всіх» [1]. Ці обговорення матимуть дуже велике значення, оскільки «Зимовий пакет» стосується всіх сфер енергетичної системи і формуватиме основи політики на багато років після 2020 р. Енергоефективність — одна з ключових складових «Зимового пакета», вона фігурує у багатьох запропонованих законопроектах.

Упровадження енергоефективності будуватиметься на принципі «Спочатку енергоефективність» як основному у подальшій енергетичній політиці [2]. Раніше енергоефективність розглядали як принцип, що застосовується у визначенні політики, плануванні та інвестуванні в енергетичному секторі. Він полягає у пріоритетності інвестицій у ефективність використання ресурсів з боку споживачів (включаючи ефективність використання електроенергії кінцевими споживачами та регулювання попиту) у всіх випадках, коли це коштуватиме менше чи буде ефективнішим за інвестування в енергетичну інфраструктуру, паливо чи власне постачання [3].

Усебічне запровадження принципу «Спочатку енергоефективність» — це велике завдання для Європейського Союзу (ЄС), і «Зимовий пакет» допоможе зробити перші кроки для втілення цього принципу у життя. У статті буде проаналізовано кожен пропозицію із «Зимового пакета» з точки зору принципу «Спочатку енергоефективність».

«Зимовий пакет» складається приблизно з 4 500 сторінок законодавчих та допоміжних документів. Неможливо проаналізувати всі заплановані положення про енергоефективність в одному документі.

Тому перевагу буде надано аналізу ключових його частин, а також критичній оцінці того, чи підвищать ці пропозиції енергоефективність.

Вивчення законодавчих ініціатив ЄС є важливим завданням для України, оскільки, здійснюючи адаптацію законодавства ЄС у сфері енергетики в національне законодавство, Україна окрім зобов'язань, визначених безпосередньо у Додатку 27 до Угоди про асоціацію, також має виконувати ті зобов'язання, які взяла на себе перед Енергетичним Співтовариством (ЕС). Зокрема, у тих випадках, коли положення Угоди протирічать зобов'язанням перед ЕС, за основу мають братися останні версії директив, регламентів і відповідні строки їхньої імплементації для України, наведені у графіку імплементації *acquis communautaire*, визначеному Протоколом про приєднання України до Договору про заснування ЕС, оскільки це прямо вказано у ст. 278 Угоди про асоціацію.

З огляду на вказане, а також враховуючи те, що згідно з Угодою про асоціацію Україна до кінця 2025 р. має наблизити своє законодавство до законодавства ЄС та імплементувати (транспонувати) у своє законодавство положення більш ніж півсотні директив, регламентів і рішень, вивчення останніх змін законодавства ЄС є актуальним завданням для юридичної науки та практики.

Метою даної статті є дослідження основних ключових складових із п'яти запропонованих законодавчих актів, які прямо стосуються мети ЕС, що полягає у досягненні більшої енергоефективності європейських енергетичних комплексів: нова редакція Директиви про енергоефективність (*EED*), Директива про енергетичні характеристики будівель (*EPBD*), Директива про спільні правила для внутрішнього ринку електроенергії (*IEM*), Регламент про ринок електричної енергії, а також Регламент про управління Енергетичним Союзом.

Директиву про енергоефективність [4] було розроблено з метою скорочення споживання електроенергії на 20 % на території ЄС. Директива про енергоефективність формує ряд важливих положень для упровадження державами-членами, включаючи вимогу щодо встановлення обов'язкових національних завдань у сфері енергоефективності (ст. 3), національних стратегій енергетичної ефективності будівель (ст. 4), вимогу щодо модернізації 3 % громадських будівель щорічно (ст. 5 та 6), не-

обхідність встановлення схем фінансування енергоефективності (ст. 7), а також положення про контроль і облік (ст. 8—12). У найважливішій статті Директиви (ст. 7) встановлено вимогу до держав-членів запровадити Зобов'язання у сфері енергоефективності та / чи альтернативні заходи для реалізації політики з метою зменшення кінцевого споживання електроенергії на 1,5 % щорічно [5]. Очікується, що за допомогою ст. 7 буде заощаджено більше половини необхідних 20 % електроенергії, тому ця стаття є найважливішою частиною Директиви *EED* з точки зору її значимості [6].

Запропоновані зміни до «Зимового пакета», перш за все, стосуються ключового завдання та ст. 7. Деякі зміни запропоновано внести до інших статей Директиви *EED*, однак варто зосередитися на ключовому завданні і ст. 7, оскільки вони є головними складовими аналізу.

Ключове завдання Директиви. «Зимовий пакет» пропонує 30 % економії електроенергії до 2030 р. замість 27 %, що було спочатку запропоновано у Стратегії енергетичного використання 2030 [7]. Мета полягає у скороченні використання первинних енергоресурсів у порівнянні з показниками 2007 р. В аналізі Комісії передбачено, що 30 % економія стане можливою завдяки скороченню кінцевого споживання електроенергії на 17 % до 2030 р. у порівнянні з 2005 р. [8].

З попереднього аналізу видно, що економічний потенціал енергоефективності значно перевищує 30 % економії первинних енергоресурсів у порівнянні з показниками 2007 р. [9], і це одна з причин того, що Європейський Парламент закликав поставити за мету 40 % економії до 2030 р. [10]. Це означає, що ставитиметься ще масштабніше завдання лише з економічних міркувань. Це також продемонстровано в оцінці Комісією впливу Директиви *EED*, де вказано на значні економічні вигоди від масштабнішого завдання.

Інша основна зміна *EED* щодо ключового завдання полягає у зміні характеру завдання. Раніше 20 % економії були не обов'язковими, і держави-члени повинні були повідомити ЄК про їхні власні внески у досягнення цього завдання.

Положення про закінчення терміну дії. Як зазначено вище, раніше Директива *EED* вимагала від держав-членів встановити цілі до 2020 р. Це могло знижувати зацікавленість держав-членів у просуванні технологій із довш-

ми термінами окупності. Зараз завдання з економії 1,5 % продовжено до 2030 р., хоча й зроблено висновок, що для досягнення завдань енергоефективності ЕС це більше не потрібно. Така зміна додасть впевненості інвесторам на 20-річний період, це покращення чинної редакції ст. 7.

Однак, встановлюючи нову «відправну точку» у 2021 р., *EED* відкриває нову можливість для зниження темпу позитивних досягнень. Нова редакція ст. 7 встановлює новий період економії (2021—2030) додатково до раніше визначеного періоду (2014—2020). До завершення відповідного періоду повинна бути досягнута сукупна економія у 1,5 %, яка додається щорічно (мінус вилучення і винятки).

У процесі, що вимагає постійного зростання економії протягом тривалого періоду, заходи, які не призводять до економії, повинні бути замінені новими заходами. Згідно з Директивою *EED*, економію за допомогою технологій, встановлених до 2020 р., термін служби яких спливає до 2030 р., необхідно буде замінити для підтримання такого самого рівня підвищення енергоефективності.

Це питання стає гострішим, з часом до 2040 р. лише близько 1/4 всієї економії від заходів, запроваджених до 2020 р., ще діятиме. Найпростішим вирішенням цієї проблеми є зобов'язання держав-членів урахувати зменшення обсягу економії від попередніх заходів, коли вони перестають діяти в системі, а також компенсувати їхню відсутність за допомогою додаткових заходів економії у відповідний проміжок часу (2020—2030).

Підхід до старих методів економії. Як зазначено вище, згідно зі ст. 7, від держав-членів вимагається вжити заходів для досягнення 1,5 % щорічної економії кінцевого споживання електроенергії з постійним зростанням у період 2014—2020 рр. Новий період, коли необхідно досягнути 1,5 % економії, — це 2021—2030 рр.

У попередній редакції Директиви *EED* формулювання було нечітким і передбачало, що держави-члени потенційно можуть не враховувати вимоги щодо постійного збільшення економії надалі (2021—2030), тобто економії від заходів, запроваджених до 2020 р., за умови, що термін їхньої служби продовжується після 2020 р.

Зараз у ст. 7 чітко сформульовано необхідність запровадження нових заходів для нової

економії. Згідно з новою пропозицією, заходи, визначені у ст. 7, принеситимуть нову економію на тому ж рівні, що і до 2020 р.

Вилучення і винятки. Наразі низка вилучень і винятків дозволяє державам-членам скоротити заплановану 1,5 % економію — це призводить до запланованої економії лише у ~0,75 % на рік [11]. У запропонованій редакції Директиви *EED* такі самі винятки можуть бути зроблені для вихідних показників (транспорт, неенергетичне використання). Винятки залишаються тими самими, але зараз включають і відновлювану енергію, яку виробляють і споживають на місці. Урахування відновлюваних джерел енергії у переліку вилучень наразі незначно впливає на необхідний рівень економії електроенергії, оскільки майже всі держави-члени вже повністю використовують вилучення до максимуму (25 %).

Додаткові фактори. Як правило, ефективність від дій, що відповідають загальноприйнятим стандартам, не розцінюється як «додаткова» і тому не може бути зарахована як виконання вимоги щодо додаткової економії згідно з угодою про ефективність. Нові будівлі, які повинні відповідати вимогам Директиви *EPBD*, не вважають такими, що приносять додаткову економію, окрім випадків, коли їхня ефективність перевищує вимоги, висунуті Директивою *EPBD*. Але у багатьох випадках програми з підвищення енергоефективності можуть допомогти розпочати чи внести покращення до реконструкції будівель.

У новій редакції чітко сформульовано ставлення до реконструкції: прямо стверджено, що вона може бути повністю зарахована, на відміну від нечіткого формулювання у попередній редакції Директиви. Проте усе ще бракує ясності стосовно нових будівель і того, чи може бути повністю врахована як виконання ст. 7 економія від будівельних норм і правил, застосованих для приведення у відповідність з вимогами Директиви *EPBD*. Якщо так, то це знизить ефективність Директиви *EED*, оскільки таку економію вже вимагає Директива *EPBD*, і це не призведе до підвищення енергоефективності шляхом внесення будівельних норм і правил, що відповідають Директиві *EPBD*, до ст. 7. Єдиний випадок, коли від будівельних норм і правил може бути отримана додаткова економія, — коли вони перевищують мінімальні вимоги за Дирек-

тивою *EPBD* (рівні, оптимальні з точки зору витрат).

Директива про енергетичні характеристики будівель [12] — це законодавчий акт, запропонований у «Зимовому пакеті», який прямо пов'язаний із будівлями. Однак пакет містить інші документи (наприклад Повідомлення про розвиток чистої енергії у будівлях), а також інші директиви (Директива про енергоефективність (*EED*), Директива про відновлювані джерела енергії, Директива про спільні правила для внутрішнього ринку електроенергії (*IEM*)), які вплинуть на роботу фонду будівель і приміщень ЄС і швидкість його оновлення. У цьому розділі викладено основні зміни, запропоновані у Директиві *EPBD*.

Директиву *EPBD* склали для розробки конкретних кроків для досягнення енергозбереження у будівлях і скорочення відмінностей у цьому напрямі серед держав-членів. Директива передбачає заходи для підвищення енергоефективності будівель, беручи до уваги умови клімату, розташування, температурний режим, вологість приміщень і рентабельність. Директива формує низку важливих положень для застосування державами-членами, включаючи встановлення мінімальних вимог до енергоефективності нових будівель (ст. 4), до капітальних ремонтів (ст. 7), а також до встановлення, заміни чи переобладнання технічних систем будівель (ст. 8). Вона також встановила вимогу для всіх нових будівель щодо забезпечення майже нульового енергетичного балансу для всіх нових будівель до 2021 р. і громадських будівель до 2019 р. (ст. 9), а також зобов'язала включити енергетичний паспорт у всі оголошення про продаж чи здачу в оренду будівель (ст. 12).

Пропонуючи нову редакцію Директиви *EPBD* у «Зимовому пакеті», Комісія має на меті радше раціоналізувати наявні положення та забезпечити їхню відповідність іншим нормативам (наприклад Директиві *EED*), а не встановити нові вимоги та внести значні зміни, що посилять дію Директиви. Незначна кількість запропонованих змін стосується довгострокових стратегій модернізації (раніше у ст. 4 Директиви *EED*, зараз перенесено до Директиви *EPBD*), стратегічної концепції безвуглецевого фонду будівель до 2050 р., упровадження показника інтелектуальних можливостей для будівель, а також залучення фінансів. Не-

зважаючи на те, що у новій редакції вміщено деякі цікаві нові пропозиції, наприклад упровадження показника інтелектуальних можливостей (ст. 8), вона не пропонує нових положень, які дадуть поштовх формуванню ефективнішого, здоровішого, комфортнішого і доступнішого фонду будівель. Роль будівель у переході до стабільної безвуглецевої та безпечної енергетичної системи незрозуміла.

Довгострокова концепція на 2050 р. Запропонована директива підтверджує продовження національних стратегій модернізації після 2020 р. Стратегії повинні надавати довгостроковий план дій із чіткими і конкретними етапами і заходами на 2030 і 2050 рр. (ст. 2а). Запропоновано відмовитися від використання вуглеводнів у фонді будівель ЄС до 2050 р., однак не надано визначення безвуглецевого фонду будівель, а від держав-членів не вимагається ухвалення довгострокового завдання з модернізації разом із завданням зведення усіх нових будівель із нульовим енергетичним балансом.

Національні стратегії з модернізації для держав-членів було переміщено з Директиви *EED* до Директиви *EPBD* у спробі посилити логічний зв'язок між усіма положеннями, пов'язаними з будівлями. Однак положення, що зобов'язують держави дотримуватися 3 % модернізації щорічно для громадських будівель (ст. 5 Директиви *EED*), які зазвичай були викладені разом зі ст. 4, залишили у Директиві *EED*, порушивши зв'язок між національною стратегією з модернізації і громадськими будівлями. Беручи до уваги загальну низьку якість перших стратегій з модернізації [13], держави-члени виграють від чітких рекомендацій, однак бракує чітких вимог щодо дотримання наявних рекомендацій згідно з національними стратегіями з модернізації, а також чіткої методології вимірювання ступеня їхнього виконання.

Сприяння глибокій модернізації. Збільшення наявного рівня модернізації у ЄС з 1 % на рік до 2—3 % необхідне для досягнення завдань ЄС, а також для виконання зобов'язання, прийнятого у Парижі у грудні 2015 р. Близько 75 % з 210 млн будівель у ЄС не є енергоефективними, і 75—85 % усе ще будуть використовуватися у 2050 р. Забезпечення такого рівня і якості енергетичної модернізації є надзвичайно важливим для досягнення завдань ЄС на 2030 і 2050 рр.

Однак довгострокова концепція на 2050 р., викладена у ст. 2а, не підкріплюється жодними положеннями, які могли б сприяти реалізації стратегії глибокої модернізації на території ЄС: упровадженню рівнів мінімальної енергоефективності для модернізації певних типів будівель (будівлі комерційного значення та громадські будівлі), розширенню вимоги щодо модернізації центральних урядових будівель (ст. 5 Директиви *EED*) для залучення всіх громадських будівель, або визначення «критичних точок» для розвитку енергомодернізації, а також отриманню зиску з наявних планів модернізації (одночасно скоротити число втручань і управляти коштами на модернізацію).

Попри доведену економічну і технічну доцільність, а також соціальні та екологічні вигоди, які може забезпечити модернізація будівель, що показані в оцінці впливу (за оцінками від 1,5 до 8,3 млн господарств може бути звільнено від паливної бідності, якщо будуть реалізовані наймасштабніші заходи, а також може бути збережено чи створено понад 500 тис. додаткових робочих місць), запропоновані зміни до Директиви *EPBD* не охоплюють випадків неефективності ринкових та законодавчих механізмів. До Директиви необхідно внести виправлення для створення правильних умов для прямого впливу на ринок і узгодження окремих частин директиви (наприклад концепції для будівель у 2030 р., узгодження Директив *EPC*, включення численних переваг до плану розрахунків оптимальних витрат).

Більшість очікуваних дій стануть результатом рішень, ухвалених національними, регіональними та місцевими органами влади, яким надано невеликі рекомендації щодо підходу для отримання кращого результату та ризику отримання невисокого результату.

Забезпечення сучасності будівель. Запровадження концепції показника інтелектуальних можливостей для «оцінки технологічної готовності будівлі взаємодіяти з її мешканцями та системами, а також для ефективного управління ними» (ст. 8) — одне з найцікавіших нововведень запропонованої редакції. Це забезпечить готовність будівель підтримувати зв'язок та взаємодіяти з мешканцями, а також, що цієї технології достатньо для переходу до ефективнішої децентралізованої, незалежної енергетичної системи [14]. Однак у за-

пропонованій редакції не надане визначення розумної будівлі чи показників інтелектуальних можливостей, у ній наведені лише вимоги до електромобільності житлових та нежитлових будівель.

ЄК має повноваження відтермінувати ухвалення підзаконних актів для визначення поняття показника інтелектуальних можливостей (ст. 23), а також умов, за якими його буде надано майбутнім новим орендарям чи покупцям (ст. 8.6).

Планування і звітність. Усі вимоги до звітності, пов'язані з національними стратегіями модернізації, зараз є частиною нового регламенту ЄС. Це означає, що всі вимоги до звітності включені до Національних планів з енергетики та клімату. Згідно з цим регламентом Європейська Комісія переглядатиме плани модернізації раз на два роки, однак у ньому відсутня вимога до держав-членів постійно переглядати національні стратегії з модернізації згідно з висновками ЄК, оскільки Національні плани з енергетики та клімату переглядають лише раз на десять років. Тому існує ризик того, що національні стратегії з модернізації будуть переглядати лише раз на десять років, замість раз на три роки, як зазначено у чинному законодавстві.

Директива про спільні правила для внутрішнього ринку електроенергії [15] та Регламент з внутрішнього ринку електроенергії [16] (Директива та Регламент з електроенергії) формують основні принципи інтеграції енергетичних ринків на території Європи та встановлюють ролі та обов'язки операторів системи національних, регіональних та Європейських органів влади. Вони включають правила для забезпечення безперебійних енергопоставок, підтримання доступних цін на електроенергію, а також сприяння переходу до безвуглецевої енергетичної системи відповідно до Європейських цілей у кліматичному питанні.

Енергоефективність відіграє важливу роль у досягненні цих цілей. Розгорнуті масштабні заходи для досягнення енергоефективності важливі для відмови від використання вуглеводнів у енергетичній системі, а також підтримання рахунків за електроенергію на прийнятному рівні [17]. Як показує досвід, енергоефективність забезпечує безперебійні енергопоставки за нижчою вартістю, ніж лише джерела одностороннього електропоста-

чання. Це включає також роль енергоефективності у скороченні обсягу виробництва електроенергії, зниження потужності, необхідної для енергетичної системи, а також ресурсів для передання та розподілу.

Енергоефективність як надійний ресурс. Один із найбільших сумнівів, який виникає зараз по всій Європі, це надійність. Чи достатньо ресурсів — і чи правильні у нас ресурси — для забезпечення надійності енергетичної системи? Метою нових редакцій і Директиви, і Регламенту з електроенергії [18] є забезпечення безперебійних енергопоставок шляхом усунення цінових диспропорцій на енергетичних ринках, а також забезпечення правильного функціонування ринку за допомогою перегляду правил та ринкової інтеграції. У запропонованих змінах також надано рекомендації щодо механізмів компенсації за потужність, які допускаються за таких умов, коли існує сумнів у достатності ресурсів.

Одним із загальних принципів, сформульованих у новій редакції Регламенту з електроенергії, є те, що ринкові правила повинні надавати належні інвестиційні стимули для напруження, зберігання, енергоефективності та регулювання попиту для забезпечення безперебійних енергопоставок. У ринку повинні брати участь усі ресурси для вироблення, зберігання та регулювання попиту на рівних умовах. А держави-члени повинні передбачити декілька варіантів відповіді на сумніви у достатності ресурсів, у т. ч. щодо попиту та енергоефективності. Акцент на ролі споживачів у забезпеченні безперебійних енергопоставок за допомогою енергоефективності та регулювання попиту — це позитивний крок до розуміння цінності таких ресурсів для енергетичної системи.

Однак Регламент з електроенергії не досяг мети з ефективною інтеграцією енергоефективності як надійного джерела. Існує тенденція до того, що на довгострокових ринках, зокрема на ринках потужностей, енергоефективність конкуруватиме з джерелами одностороннього електропостачання. Але положення про енергоефективність повністю відсутні у рекомендаціях з розробки механізмів компенсації за потужність. Так, відсутня вимога конкурування енергоефективності (чи регулювання попиту) з вироблення електроенергії на ринках потужностей на рівних умовах. Навіть

якщо саме ці заходи розглядають як пріоритетні для відповіді на сумніви щодо достатності ресурсів.

Досвід з механізмами компенсації за потужність, наприклад у США, показує, що енергоефективність відіграє важливу роль у забезпеченні надійності енергетичної системи, а також для значного зниження вартості для споживачів, які її підтримують. У таблиці нижче відображена економія, отримана від залучення регулювання попиту та енергоефективності на трьох прямих аукціонах потужності на ринку електроенергії та потужності PJM на 2015—2018 рр. поставки. Ці роки було обрано через стабільність на ринку — тобто відсутність законодавчих змін, які могли б спричинити процеси пристосування учасників ринку. Визначено, що за допомогою регулювання попиту та енергоефективності вдалося досягти 59, 65 та 55,4 % зниження сукупного прибутку на ринку потужності завдяки нижчим кліринговим цінам. Це означає, що споживачам довелося б платити удвічі більше за такий самий рівень надійності, якби під час аукціонів потужності не було враховано регулювання попиту та енергоефективності.

Існують суттєві докази, зокрема приклад США, що кінцева енергоефективність — економічна альтернатива традиційним інвестиціям в інфраструктуру передання та розподілу електроенергії [19]. Для її реалізації необхідно створити правила, які вимагатимуть від операторів системи передачі та розподілу електроенергії планування й інвестування у найбільш економічний комплекс заходів з точки зору ресурсів, попиту та пропозиції, а також надаватимуть національним регуляторам активну роль у моніторингу та забезпеченні виконання зобов'язань.

У Регламенті та Директиві з електроенергії бракує положень про включення енергоефективності і регулювання попиту до планування та інвестування у передачу та розподіл електроенергії. Запропоновані зміни вносять деякі нові положення, які є кроком у правильному напрямі. Однак цього недостатньо.

Згідно із запропонованими змінами, держави-члени повинні розробити законодавчі основи для управління системою розподілу електроенергії, які, серед іншого, мають передбачати заходи з енергоефективності, що можуть замінити необхідність модернізувати чи замі-

нювати електричну потужність, а також забезпечать ефективну та безпечну роботу системи розподілу. Органам влади «варто» заохочувати операторів розподільної системи до ухвалення інноваційних рішень у системах розподілу. Вони також повинні поставити планові завдання, віднести інноваційні заходи для підвищення ефективності, включаючи енергоефективність, їхніх мереж на рахунок окупності. Разом ці положення формують основу для регулювання за ефективністю, що може стати сильним поштовхом для інвестицій у нетрадиційні джерела, у т. ч. енергоефективність [20].

Проте не зовсім зрозуміло, який обсяг інвестицій в енергоефективність «мереж» заплановано. Правомірно було б припустити, що такий обсяг включає інвестиції в інфраструктуру мереж і ресурси з боку попиту, беручи до уваги загальну підтримку інновацій, принципу «Спочатку енергоефективність», а також «розумних» технологій і рішень у всіх пропозиціях. Необхідним є пояснення для забезпечення прямого включення кінцевої енергоефективності. Було б логічно також прояснити зв'язок між вимогою оцінювання національними регуляторами діяльності операторів систем передавання та розподілу електроенергії з розвитку інтелектуальних мереж, що сприяють енергоефективності та залученням відновлюваної енергії. Підтримка технологій (інтелектуальних мереж) політичними заходами, які направляють інвестиції на економічну енергоефективність і програми з боку попиту як ресурсу мережі, може сприяти розумінню і використанню енергоефективності як частини загального комплексу ресурсів в енергетичному секторі.

Роль і обов'язки компаній-операторів мереж також важливі у перетворенні енергоефективності на ресурс для передавання та розподілу. Очікується, що оператори системи розподілу будуть виконувати свої функції з «належною увагою» до навколишнього середовища та енергоефективності. Згідно з запропонованим варіантом Регламенту з електроенергії, плани розвитку розподільних мереж, які відображають заплановані інвестиції на наступні п'ять—десять років, повинні показати використання альтернативних варіантів для уникнення розширення системи, включаючи енергоефективність. Національні регулятори також зобов'язані надавати консультації ко-

ристувачам системи щодо плану розвитку, забезпечуючи додаткову прозорість та облік. Хоча це позитивні зміни, без подальших кроків таке формулювання лише дасть змогу здійснити інвестиції у заходи з боку попиту, але не зробить їх обов'язковими.

У проєктах велику увагу приділяють ролі споживачів в енергетичній системі. Це правила щодо формування тарифів, оцінка інтелектуальних можливостей, платіжна інформація та захист інформації, що дає змогу організаторам портфельних поставок вільно укладати угоди зі споживачами та брати участь в енергетичних ринках. Поряд з тим, що ці правила, напевне, матимуть деякий вплив на енергоефективність (наприклад, точніша і повторювана інформація про споживання може спричинити зміни у поведінці), вони навряд чи призведуть до значного зростання інвестицій в енергоефективність без ширшого залучення енергоефективності до ринків та регулювання.

Регламент про управління Енергетичним Союзом [21]. У запропонованій редакції Регламенту про управління ЕС (Регламенту про управління) приділено значну увагу змісту та процесам створення та запровадження державами-членами спільних планів з національної енергетики та клімату, які відповідатимуть усім п'яти цілям ЕС: енергетичній безпеці, спільному енергетичному ринку, енергоефективності (яку також називають «стриманість попиту»), відмові від використання вуглеводнів, включаючи відновлювану енергію, а також інноваціям і конкурентоспроможності. Регламент оснований на тому, що держави-члени повинні створити плани, які будуть однаковими у цих п'яти напрямках; разом і окремо відповідатимуть цілям ЕС з ефективності відновлюваних джерел енергії та скорочення використання вуглеводнів; допоможуть досягти додаткових цілей: енергетична безпека та співпраця, прозорість, регіональна координація, а також енергетичні інновації та економічна конкурентоспроможність. Запропонований варіант передбачає виконання зобов'язань ЄС згідно з Паризькою угодою шляхом запровадження національних систем планування та звітності з виконання визначеного національного завдання зі скорочення використання вуглецю.

Згідно з Регламентом, енергетичні та кліматичні плани держав-членів переглядатиме

Комісія, яка може рекомендувати чи, можливо, вимагати від держав-членів заходів щодо відповідності енергетичним цілям Європи на вищому рівні. У чинному тексті залишається певна невизначеність щодо того, які держави-члени можуть бути зобов'язані брати участь у досягненні загальних цілей, але у Регламенті зазначено, що Комісія може ухвалювати Підзаконні акти (згідно зі ст. 290 Договору про функціонування ЄС) для впливу на бездіяльність у різні способи. Наразі ми не можемо сказати, як може бути застосовано це повноваження і чи не виникнуть перешкоди з боку Парламенту або Ради у разі його застосування.

Енергоефективності відведена центральна роль у енергетичних та кліматичних планах, а також у їх перевірці Комісією. Також зроблено корисний акцент на розширенні участі споживачів і доступній енергії. Однак структура управління залишається невизначеною і, можливо, не буде повністю реалізована, коли справа дійде до способів досягнення цілей Союзу в окремих державах-членах або на його території загалом.

До принципу «Спочатку енергоефективність» закликають у початкових тезах, де вміщено твердження, що паралельні ініціативи у напрямках відновлюваної енергії, енергоефективності та структури ринку «формують комплекс під головною темою «спочатку енергоефективність», світового лідерства ЄС у напрямі відновлюваних джерел енергії, а також справедливий курс для споживачів електроенергії».

Комплексні національні енергетичні та кліматичні плани. Ст. 3 Регламенту про управління встановлює необхідний зміст національних десятирічних енергетичних та кліматичних планів починаючи з 2019 р. Вони повинні містити:

- опис національних завдань для кожного з п'яти напрямів ЄС, включаючи енергоефективність;
- визначення основних умов і прогнозованих показників в енергетичній системі;
- опис методів і заходів для виконання завдань;
- «методологію та програмні заходи для виконання вимоги щодо економії енергії» держав-членів згідно зі ст. 7 та Додатком IV Директиви *EED*;
- «довгострокову стратегію реконструкції національного фонду житлових будівель та бу-

дівель комерційного призначення (як громадських, так і приватних)» відповідно до Директиви *EPBD*.

Загалом цей підхід до планування в галузі енергетики та клімату є чітким і логічним. Він повинен призвести до укладання планів, за якими, за умови їхньої реалізації, будуть досягненні конкретні цілі. Перехресні посилання на Директиви *EED* та *EPBD* тут важливі як засіб для прив'язки цих планів та заходів до структури Управління і навпаки.

Національні цілі та завдання. Ст. 4 висвітлює, головним чином, шляхом перехресних посилань і повторення, основні завдання, які ставить пакет ЄС. Документ в основному повторює завдання, сформульовані у Директивах *EED* та *EPBD*, це, зокрема, щодо абсолютного рівня початкової та кінцевої енергії у 2020 та 2030 рр., «з прямолінійною траєкторією з цього напрямку з 2020 р. до 2030 р.». Вимога щодо прямолінійної траєкторії слугуватиме способом відстеження ходу виконання робіт протягом усього періоду замість того, щоб просто чекати настання останнього року і побачити, чи «на правильному шляху» держави-члени для виконання їхніх зобов'язань з енергоефективності. Цей підхід не повністю співпадає з підходом, визначеним у ст. 7 Директиви *EED*. Останній передбачає щорічне звітування про досягнення ефективності, однак не вимагає «лінійного» рівня досягнутої ефективності. Це зрештою в теорії допускає неоднаковий рівень ефективності і затримки, що може потребувати значних вкладень у досягнення ефективності наприкінці кожного десятирічного звітного періоду.

У розділі також існує посилання на відстеження ходу виконання робіт згідно з Директивою *EPBD*, а також «іншим національним цілям з енергоефективності, включаючи довгострокові завдання чи стратегії, а також завдання в певних галузях, таких як транспорт, опалення та охолодження». Схоже, планування чи звітність у цих галузях не є обов'язковими, але їх можна включити до розділу з енергоефективності у національних планах.

Помітно бракує питання енергоефективності в обговоренні завдань та розділів плану як у напрямі Енергетичної безпеки, так і Внутрішнього ринку електроенергії. Ці пропуски зовсім не узгоджуються з принципом «Спочатку енергоефективність». У розділі про Енерге-

тичну безпеку зазначені національні цілі щодо «різноманітних джерел енергії», «готовність усунути складності чи перебої у енергопостачанні», а також «залучення альтернативних джерел енергії для побутових користувачів», без жодної згадки про енергоефективність. Ефективна політика «Спочатку енергоефективність» повинна вимагати від планувальників передусім вивчення питання, як ефективність кінцевого використання може допомогти у покращенні національних умов кожного із зазначених аспектів енергетики.

Упущення питання «енергоефективності» виникає також у зв'язку з питанням Внутрішнього енергетичного ринку. Плани повинні охоплювати «основні національні цілі з передавальної електричної та газової інфраструктури, необхідні для досягнення цілей і завдань у будь-якому з п'яти напрямів Стратегії Енергетичного Союзу». Однак відсутня вимога щодо попереднього вивчення цими планами питання, чи можна як стратегію застосувати управління кінцевим попитом замість інших варіантів. Ефективність може полягати в об'єднанні планів — це не заборонено, але відсутня вимога вивчити її як можливу альтернативу.

Розділ про Ринок закінчується посиланням на національні цілі щодо відповідності та гнучкості електричної системи, але не містить жодного посилання на енергоефективність чи регулювання попиту як ресурси, які можуть задовольнити ці потреби. І знову таки, просто відсутнє зобов'язання для планувальників неупереджено поглянути на попит перед плануванням розширення системи та ресурсів з боку пропозиції.

Головне завдання — встановити внески держав-членів у використання відновлюваної енергії та енергоефективність.

У ст. 4а та 4б Комісія починає вирішувати завдання, з яким вона стикнеться під час виконання зобов'язань з енергоефективності та використання відновлюваної енергії, встановлених на рівні ЄС без прямих вимог до держав-членів. Ст. 4а містить корисне перехресне посилання між відновлюваною енергією та енергоефективністю: держави-члени повинні взяти до уваги «заходи, прийняті для досягнення завдання з енергоефективності» під час розгляду питання про виконання ними зобов'язань щодо відновлюваної енергії (і врахувати, як досягнення чи неповне досягнення

енергоефективності може допомогти чи призвести до збільшення (зменшення) вимог до отриманої відновлюваної енергії). У розділі про енергоефективність наявне перехресне посилання.

Ст. 4б встановлює вимоги до держав-членів щодо визначення їхніх орієнтовних національних внесків у енергоефективність на 2030 р. Це, знову ж таки, включає перехресне посилання на загальні рівні споживання початкової та кінцевої електроенергії у Союзі у 2020 та 2030 рр., «обов'язкову ціль Союзу на 2030 р.» у Директиві *EED*, інші заходи, передбачені у Директиві *EED*, а також низку факторів, у т. ч. залишковий потенціал економічного енергозбереження і загальні економічні умови та прогнози.

Це обґрунтований перелік факторів, які планувальники могли б розглянути під час визначення національних цілей енергозбереження, але це не обов'язково призведе до встановлення національних планів, які дійсно сприяли б досягненню цілей Союзу з енергозбереження.

Національна політика. Методологія. Ст. 5 і 6 визначають, що національні кліматичні та енергетичні плани повинні встановлювати згідно з проектом, що буде надано у Додатку I, принципи та заходи для досягнення «зокрема, цілей, визначених у національному плані, включаючи заходи для забезпечення регіональної співпраці та належного фінансування». Це положення нарешті створює можливість визначити прогнозовані показники ефективності, які не підтримуються джерелами фінансування, під час створення чи перегляду планів. Методи для встановлення основних даних та прогнозованих показників відповідатимуть загальним нормам, які повинні бути визначені. Наскільки це важливо для планування ресурсів з огляду на попит, повністю залежить від вимог до планування, а також прозорості і відсутності ентузіазму з боку Комісії у ході перевірки.

Тут не багато сказано про енергоефективність, і ще менше — про принцип «Спочатку енергоефективність», хоча це може бути виправлено у Додатку. Однак у тексті відображено результат нещодавніх дебатів стосовно моделювання: «Прогнозовані показники безпеки енергопостачання, інфраструктури та ринкової інтеграції повинні бути пов'язані зі сценаріями стійкої енергоефективності». Це не

передбачає зобов'язання досягти «всієї економічної енергоефективності», ні зобов'язання дотримуватися принципу «Спочатку енергоефективність», але «сценарії стійкої енергоефективності» принаймні ведуть у правильному напрямі. Ту саму ідею потрібно включити до планування для приведення у відповідність до Директиви про відновлювану енергію при зазначенні цього посилання у ст. 4а, але це не вказано у чинному тексті.

Звітність і оцінка. Більша частина тексту Регламенту стосується процесу звітування щодо ходу робіт з планування, а також того, як Комісія оцінюватиме їхню відповідність вимогам до планування, і, що важливіше, як Комісія може гарантувати, що дії держави-члена загалом призведуть до досягнення Європейських цілей на вищому рівні.

Ст. 16 встановлює загальний процес звітування з енергоефективності. Звіти подають раз на два роки, вони повинні висвітлювати відповідний спектр тем, включаючи тенденції споживання, політичні та інші заходи з енергоефективності, особливі заходи зі стимулювання енергозберезувальних компаній і особливо заходи з виконання Директиви *EPBD*, заходи з енергоефективності та альтернативні заходи згідно зі ст. 7 Директиви *EED*.

Енергоефективність просто не вказана як частина загальної картини у розділах про звітність з Енергетичної безпеки та Внутрішнього енергетичного ринку. Здається, що автори документа розглядають енергоефективність як окремий енергетичний захід на власній основі, а не як джерело енергії, яке повинно бути залучене разом із варіантами з попиту і пропозиції на загальній основі.

Навіть якщо довгострокові плани з енергоефективності належним чином структуровані, повне досягнення будь-якої з основних цілей не забезпечується. Особливо це стосується цілей, поставлених для всього ЄС, а плани розробили окремі держави-члени. Для виправлення недоліків ст. 23 та 24 Регламенту про управління передбачають часту звітність держав-членів, перегляд звітів Комісією, а також зобов'язання Комісії «надати рекомендації державі-члену згідно зі ст. 25, якщо оцінка її діяльності показала недостатній прогрес у виконанні інтегрованих національних енергетичних та кліматичних планів...» Ці рекомендації можуть бути надані через неспромож-

ність певної держави-члена належним чином виконувати її план або через те, що ЄС загалом не може виконати завдання.

У ст. 24 з приводу енергоефективності зазначено: «Щодо енергоефективності, у випадку, якщо під час перевірки [у 2023 р.] Комісія виявить, що загальні показники національних внесків у енергоефективність [є невідповідними], Комісія повинна вжити додаткові заходи для забезпечення досягнення завдань з енергоефективності, поставлених Союзом на 2030 р.».

Що могли б передбачати «ці заходи»? Часті звіти та перевірки є результативними, але не призведуть до економії електроенергії на території ЄС. У Регламенті про це нічого не сказано, але перегляд розділів про відновлювану енергію відкриває деякі можливості.

Існує велика різниця у формулюваннях з розв'язання недоліків, які виникають у досягненні цілей з відновлюваної енергії та енергоефективності. Розділ про відновлювану енергію містить перелік відповідних дій, до яких може вдатися Комісія для забезпечення досягнення цілі, включаючи регулювання частки відновлюваної енергії, що повинна бути вироблена в різних державах-членах, а також «надання грошових внесків у фонд під управлінням Комісії для запуску процедур тендерних закупівель для проектів з відновлюваної енергії». Комісія має право ухвалювати делеговані законодавчі акти для викладення необхідних положень про створення та роботу фонду, держави-члени можуть використовувати їхні надходження зі щорічних квот на викиди згідно зі Схемою торгівлі квот на викиди ЄС (*ETS*). Із цього формулювання незрозуміло, чи має право Комісія вимагати від держав-членів, які не дотримуються цих квот, робити внески у фонд із відновлюваних джерел енергії, але ідея використання надходжень від вуглеводнів для його фінансування досить розумна.

Такий фонд для досягнення енергоефективності не передбачається, хоча це могло б стати дієвим способом забезпечення виконання зобов'язань, передбачених Директивою *EED* і загалом усього «Зимового пакета» у державах-членах, які стикаються з великими труднощами під час виконання завдань з енергоефективності. Замість того, щоб ігнорувати невиконання цілей з енергоефективності, а також замість накладання штрафів чи санкцій за невиконання, програма з перенаправлення

частини надходжень від вуглеводнів для держави-члена на інвестиції у енергоефективність могла б слугувати досягненню багатьох цілей. Це б мало позитивний результат у отриманні матеріальної вигоди у вигляді інвестицій в енергоефективність для населення та бізнесу, яких позбавляють такої можливості через неналежне виконання програм з енергоефективності на рівні держави-члена. Також це відповідає цілі програми *ETS* шляхом надання прямих інвестицій в енергозбереження, як у межах, так і поза межами визначених секторів. Чіткий механізм забезпечення енергозбереження спростить досягнення всіх інших цілей ЄС, від підвищення рівня енергетичної безпеки до зниження рівня енергетичної бідності й підвищення рівня економічної конкурентоспроможності.

Висновки. «Зимовий пакет» — важлива й амбітна пропозиція щодо основ енергетичної політики з перспективою на майбутнє. Висвітлена важливість енергоефективності та принципу «Спочатку енергоефективність», особливо у Директиві *EED* і Регламенті про управління. Однак, окрім ухваленого на високому рівні зобов'язання, у багатьох напрямках «Зимовий пакет» не досягає повного затвердження принципу «Спочатку енергоефективність».

Рівень амбіцій для енергоефективності кінцевої енергії, визначений у Директиві *EED*, підтримується до 2030 р. і далі. Проте деякі зі слабких місць Директиви *EED* (вилучення та винятки, неясність додаткових вимог) залишилися, з'явилися і інші складнощі через запровадження нового періоду, який не закладений на попередньому періоді у значенні загальної економії. Це може бути компенсоване за рахунок щорічного приросту енергоефективності понад 1,5 %, але політично цього може бути складно досягти. Усунення неясності щодо додаткових вимог будівельних правил, які застосовуються до нових будівель, а також встановлення зв'язку між поточним і новим періодами — це лише два варіанти покращення Директиви *EED*.

Запропоновані зміни до Директиви *EBPD* незначні і в основному стосуються впорядкування чинного законодавства, хоча і залишають ряд недоліків, а саме приведення зобов'язання з реконструкції громадських будівель у відповідність до стратегії з їхньої реконструкції. Основна зміна полягає у впро-

вадженні показника інтелектуальних можливостей, що, як передбачають, повинен забезпечити готовність будівель підтримувати зв'язок та взаємодіяти з їхніми мешканцями та системами. Загалом це перспективний підхід, але у Директиві *EBPD* все ще не визначено, що саме це означатиме на практиці. Для підвищення ефективності Директиви необхідно серйозно переглянути її для узгодження завдань щодо будівель, установлених у Директиві *EBPD*, з новою концепцією на 2030 р.

Нові положення, внесені до Директиви та Регламенту з електроенергії, сприяють розумінню енергоефективності як джерела для енергетичної системи, однак не містять основ політики для сприяння плануванню та інвестуванню в енергоефективність на рівні з ресурсами з боку пропозиції. Енергоефективність визначено надійним ресурсом, однак відсутня вимога до того, щоб механізм компенсації за потужність давав змогу енергоефективності конкурувати на рівних основах із ресурсами з боку пропозиції. Регулятори повинні розробити основні принципи винагороди та відшкодування витрат на інноваційні заходи для підвищення енергоефективності їхніх мереж. Компаніям-операторам мереж надали можливість інвестувати в енергоефективність, але не зобов'язали їх робити це. Здається, що створення можливості не сприятиме збільшенню інвестицій в енергоефективність за відсутності певних зобов'язань щодо забезпечення енергоефективності.

У Регламенті з управління визначено, що важливу роль повинна відігравати енергоефективність у досягненні кліматичних та енергетичних цілей Союзу на 2030 та 2050 рр., а також визначено процес планування, який прокладає дорогу для досягнення цілей з енергоефективності у кожній державі-члені. Однак Регламент виявляє велику різницю між перевіркою та забезпеченням виконання. У ньому не визначено правила управління, які б змусили держави-члени, господарства та операторів систем інвестувати в енергоефективність у випадках, коли це дешевше чи корисніше, ніж варіанти з боку пропозиції. Також він не містить конкретних інструментів забезпечення виконання зобов'язань для оплати та досягнення енергозбереження, якщо програми з енергоефективності держави не виконують у повному обсязі.

Оскільки неможливість отримання економічного енергозбереження призведе до зрощання та ускладнень в отриманні всіх інших елементів Енергетичного Союзу, відсутність способу забезпечення виконання енергоефективності — серйозна проблема, якій необхідно приділити велику увагу, оскільки «Зимовий пакет» нині перебуває на етапі затвердження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Commission proposes new rules for consumer centred clean energy transition. URL: <https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition> (дата звернення 30.12.2016).
2. A Framework Strategy for a Resilient Energy Union with a Forward-Looking Climate Change Policy. URL: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:1bd46c90-bdd4-11e4-bbe1-01aa75ed71a1.0001.03/DOC_1&format=PDF (дата звернення 11.02.2017).
3. Cowart R., Bayer E., Keay-Bright S., Lees E. Carbon Caps and Efficiency Resources: Launching a «Virtuous Circle» for Europe. Brussels: The Regulatory Assistance Project. URL: <http://www.raponline.org/knowledge-center/carbon-caps-and-efficiency-resources-launching-a-virtuous-circle-for-europe/> (дата звернення 12.04.2017).
4. Directive 2012/27/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on energy efficiency, amending Directives 2009/125/EC and 2010/30/EU and repealing Directives 2004/8/EC and 2006/32/EC. *Official Journal of the European Union*. 2012. L 315. P. 1–55.
5. Rosenow J., Bayer E., Genard Q., Toporek M., Rososińska B. Efficiency First: From principle to practice. Real world examples from across Europe. URL: <http://www.raponline.org/wp-content/uploads/2016/11/efficiency-first-principle-practice-2016-november.pdf> (дата звернення 10.04.2017).
6. Impact Assessment accompanying the document Directive of the European Parliament and of the Council on energy efficiency and amending and subsequently repealing Directives 2004/8/EC and 2006/32/EC. URL: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/sec_2011_0779_impact_assessment.pdf (дата звернення 30.12.2016).
7. A policy framework for climate and energy in the period from 2020 to 2030. URL: http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/ia_carried_out/docs/ia_2014/swd_2014_0015_en.pdf (дата звернення 17.01.2017).
8. Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2012/27/EU on energy efficiency. URL: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:efad95f3-b7f5-11e6-9e3c-01aa75ed71a1.0009.02/DOC_1&format=PDF (дата звернення 18.01.2017).
9. Braungardt S., Eichhammer W., Elsland R., Fleiter T., Klobasa M., Krail M., Pfluger Ben, Reuter M., Schlomann B., Sensfuss F., Tariq S., Kranzl L., Dovidio S., Gentili P. Study evaluating the current energy efficiency policy framework in the EU and providing orientation on policy options for realising the cost-effective energy-efficiency/saving potential until 2020 and beyond. URL: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/2014_report_2020-2030_eu_policy_framework.pdf (дата звернення 15.05.2017).
10. MEPs call for more ambitious and consumer-focused energy targets beyond 2020. URL: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/20160622IPR33205/meps-call-for-more-ambitious-and-consumer-focused-energy-targets-beyond-2020> (дата звернення 15.05.2017).
11. Rosenow J., Bayer E. Costs and Benefits of Energy Efficiency Obligation Schemes. URL: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/final_report_on_study_on_costs_and_benefits_of_ecos_0.pdf (дата звернення 25.03.2017).
12. Directive 2010/31/EU of the European Parliament and of the Council of 19 May 2010 on the energy performance of buildings. *Official Journal of the European Union*. 2010. L 153. P. 13–35.
13. Renovation strategies of selected EU countries. A status report on the compliance with Article 4 of the Energy Efficiency Directive. URL: <http://bpie.eu/publication/renovation-strategies-of-selected-eu-countries/> (дата звернення 29.02.2017).
14. 9 Ways To Make The Energy Performance Of Buildings Directive More Effective. URL: http://bpie.eu/wp-content/uploads/2016/08/EPBD-paper_Eng.pdf (дата звернення 29.02.2017).
15. Directive 2009/72/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 concerning common rules for the internal market in electricity and repealing Directive 2003/54/EC. *Official Journal of the European Union*. 2009. L 211. P. 55–93.
16. Regulation (EC) No 714/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 on conditions for access to the network for cross-border exchanges in electricity and repealing Regulation (EC) No. 1228/2003. *Official Journal of the European Union*. 2009. L 211. P. 15–35.
17. Summing up the Parts, Combining Policy Instruments for Least-Cost Climate Mitigation Strategies. *IEA Information Paper*. URL: https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/Summing_Up.pdf (дата звернення 27.12.2016).
18. Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on common rules for the internal market in electricity (recast). URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0861&from=EN> (дата звернення 30.01.2017).
19. Neme C., Grevatt J. Energy Efficiency as a T&D Resource: Lessons from Recent U.S. Efforts to Use Geographically Targeted Efficiency Programs to Defer T&D Investments. URL: http://www.neep.org/sites/default/files/products/EMV-Forum-Geo-Targeting_Final_2015-01-20.pdf (дата звернення 17.05.2017).
20. Lazar J. Performance-Based Regulation for EU Distribution System Operators. URL: <http://www.raponline.org/wp-content/uploads/2016/05/gap-lazar-performancebasedregulationeu-ds-os-2014-may.pdf> (дата звернення 17.05.2017).
21. Regulation of the European Parliament and of the Council on the Governance of the Energy Union, amending

Directive 94/22/EC, Directive 98/70/EC, Directive 2009/31/EC, Regulation (EC) No. 663/2009, Regulation (EC) No. 715/2009, Directive 2009/73/EC, Council Directive 2009/119/EC, Directive 2010/31/EU, Directive 2012/27/EU, Directive 2013/30/EU and Council Directive (EU) 2015/652 and repealing Regulation (EU) No. 525/2013. URL: http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/1_en_act_part1_v9_759.pdf (дата звернення 29.12.2016).

REFERENCES

1. Commission proposes new rules for consumer centred clean energy transition. URL: <https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>
2. A Framework Strategy for a Resilient Energy Union with a Forward-Looking Climate Change Policy. URL: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:1bd46c90-bdd4-11e4-bbe1-01aa75ed71a1.0001.03/DOC_1&format=PDF
3. Cowart R., Bayer E., Keay-Bright S., Lees E. Carbon Caps and Efficiency Resources: Launching a «Virtuous Circle» for Europe. Brussels: The Regulatory Assistance Project. URL: <http://www.raponline.org/knowledge-center/carbon-caps-and-efficiency-resources-launching-a-virtuous-circle-for-europe/>
4. Directive 2012/27/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on energy efficiency, amending Directives 2009/125/EC and 2010/30/EU and repealing Directives 2004/8/EC and 2006/32/EC. *Official Journal of the European Union*. 2012. L 315: 1–55.
5. Rosenow J., Bayer E., Genard Q., Toporek M., Rososińska B. Efficiency First: From principle to practice. Real world examples from across Europe. URL: <http://www.raponline.org/wp-content/uploads/2016/11/efficiency-first-principle-practice-2016-november.pdf>
6. Impact Assessment accompanying the document Directive of the European Parliament and of the Council on energy efficiency and amending and subsequently repealing Directives 2004/8/EC and 2006/32/EC. URL: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/sec_2011_0779_impact_assessment.pdf
7. A policy framework for climate and energy in the period from 2020 to 2030. URL: http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/ia_carried_out/docs/ia_2014/swd_2014_0015_en.pdf
8. Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2012/27/EU on energy efficiency. URL: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:efad95f3-b7f5-11e6-9e3c-01aa75ed71a1.0009.02/DOC_1&format=PDF
9. Braungardt S., Eichhammer W., Elsland R., Fleiter T., Klobasa M., Krail M., Pfluger Ben, Reu-ter M., Schloemann B., Sensfuss F., Tariq S., Kranzl L., Dovidio S., Gentili P. Study evaluating the current energy efficiency policy framework in the EU and providing orientation on policy options for realising the cost-effective energy-efficiency/saving potential until 2020 and beyond. URL: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/2014_report_2020-2030_eu_policy_framework.pdf
10. MEPs call for more ambitious and consumer-focused energy targets beyond 2020. URL: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/20160622IPR33205/meps-call-for-more-ambitious-and-consumer-focused-energy-targets-beyond-2020>
11. Rosenow J., Bayer E. Costs and Benefits of Energy Efficiency Obligation Schemes. URL: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/final_report_on_study_on_costs_and_benefits_of_eeos_0.pdf
12. Directive 2010/31/EU of the European Parliament and of the Council of 19 May 2010 on the energy performance of buildings. *Official Journal of the European Union*. 2010. L 153: 13–35.
13. Renovation strategies of selected EU countries. A status report on the compliance with Article 4 of the Energy Efficiency Directive. URL: <http://bpie.eu/publication/renovation-strategies-of-selected-eu-countries/>
14. 9 Ways To Make The Energy Performance Of Buildings Directive More Effective. URL: http://bpie.eu/wp-content/uploads/2016/08/EPBD-paper_Eng.pdf
15. Directive 2009/72/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 concerning common rules for the internal market in electricity and repealing Directive 2003/54/EC. *Official Journal of the European Union*. 2009. L 211: 55–93.
16. Regulation (EC) No 714/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 on conditions for access to the network for cross-border exchanges in electricity and repealing Regulation (EC) No. 1228/2003. *Official Journal of the European Union*. 2009. L 211: 15–35.
17. Summing up the Parts, Combining Policy Instruments for Least-Cost Climate Mitigation Strategies. *IEA Information Paper*. URL: https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/Summing_Up.pdf
18. Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on common rules for the internal market in electricity (recast). URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0861&from=EN>
19. Neme C., Grevatt J. Energy Efficiency as a T&D Resource: Lessons from Recent U.S. Efforts to Use Geographically Targeted Efficiency Programs to Defer T&D Investments. URL: http://www.neep.org/sites/default/files/products/EMV-Forum-Geo-Targeting_Final_2015-01-20.pdf
20. Lazar J. Performance-Based Regulation for EU Distribution System Operators. URL: <http://www.raponline.org/wp-content/uploads/2016/05/rap-lazar-performancebasedregulationeu-dsos-2014-may.pdf>
21. Regulation of the European Parliament and of the Council on the Governance of the Energy Union, amending Directive 94/22/EC, Directive 98/70/EC, Directive 2009/31/EC, Regulation (EC) No. 663/2009, Regulation (EC) No. 715/2009, Directive 2009/73/EC, Council Directive 2009/119/EC, Directive 2010/31/EU, Directive 2012/27/EU, Directive 2013/30/EU and Council Directive (EU) 2015/652 and repealing Regulation (EU) No. 525/2013. URL: http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/1_en_act_part1_v9_759.pdf

Надійшла 18.05.2017

М.М. Дутов, В.В. Сидоренко

Институт экономико-правовых исследований
НАН Украины, г. Киев

АНАЛИЗ ПОСЛЕДНИХ ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫХ
ИНИЦИАТИВ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА
ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ:
ЭНЕРГОСБЕРЕЖЕНИЕ В «ЗИМНЕМ ПАКЕТЕ»

Статья посвящена анализу последних изменений правового регулирования энергетической безопасности в Европейском Союзе, а именно изучению последних новелл законодательства об энергосбережении, принятых Европейской комиссией так называемым Зимним пакетом в конце 2016 г.

Ключевые слова: энергетическое пространство, энергетическая политика, энергосбережение, «Зимний пакет».

M.M. Dutov, V.V. Sidorenko

Institute of Economic and Legal Researches
of the NAS of Ukraine, Kyiv

ANALYSIS OF THE LATEST LEGISLATIVE
INITIATIVES OF THE EUROPEAN UNION
IN THE FIELD OF ENERGY POLICY:
ENERGY SAVING IN THE WINTER PACKAGE

The article is devoted to the analysis of recent changes in the legal regulation of energy security in the European Union, namely, the study of the latest innovations in energy saving legislation that were adopted by the European Commission in the so-called Winter Package at the end of 2016.

Keywords: energy space, energy policy, energy saving, Winter package.